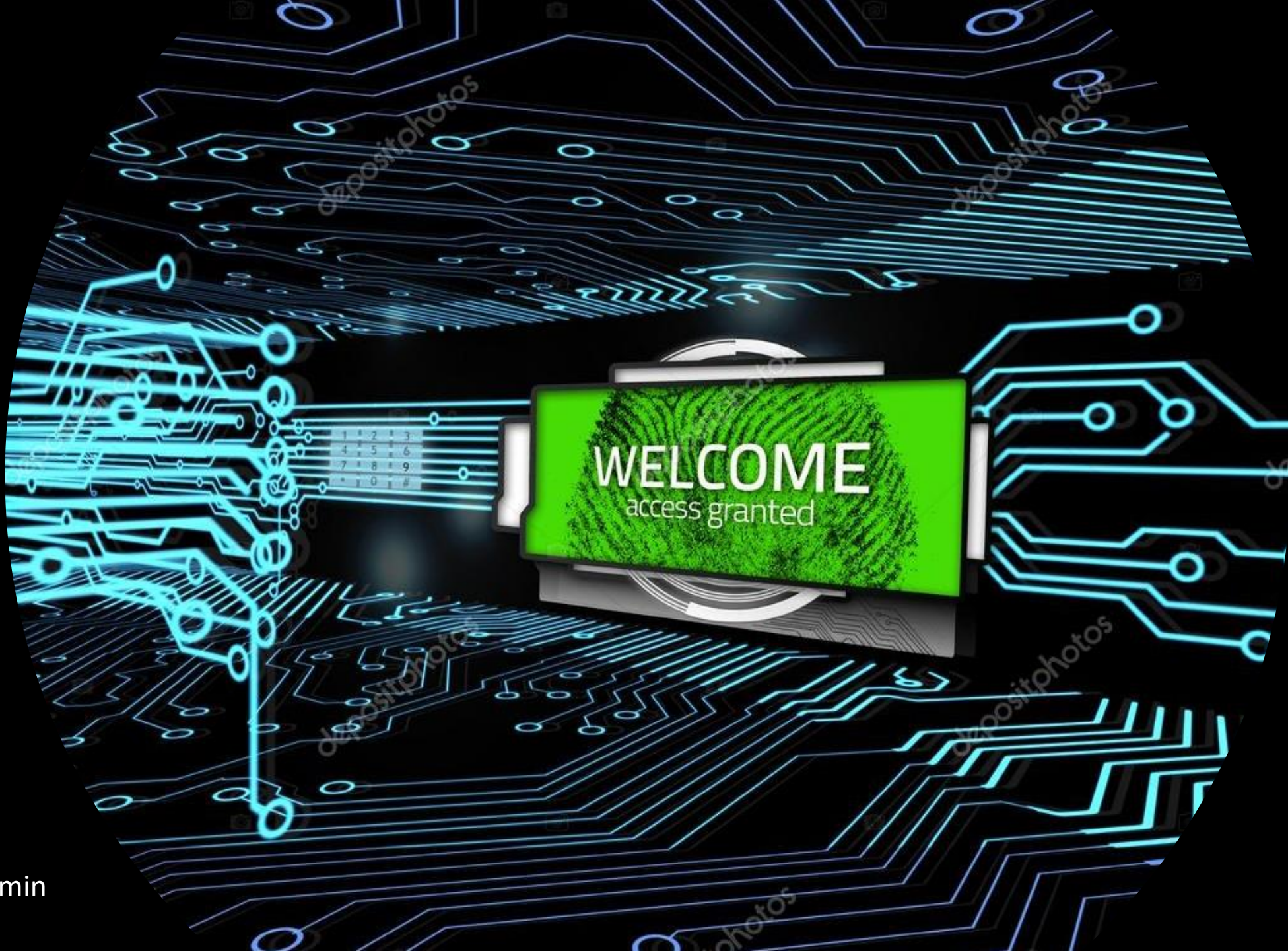

Werkgroepvergadering 1

Duurzaam Hoger Onderwijs

10 min

Geef via de chat aan wanneer je wil spreken
Zet je audio en camera op mute als je niet aan het woord bent

Center for
Sustainable
Entrepreneurship
www.odicense.be

Onze expertises in duurzaam ondernemerschap

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Odisee
UNIVERSITY COLLEGE

Erasmus+ Project: Stairway to SDG

Hoe educatie voor duurzame ontwikkeling implementeren in professioneel hoger onderwijs?

Werkgroepen, methodologie, webplatform voor docenten, applicatie voor studenten

DOELSTELLINGEN

Samen met jou willen we **onderzoeken hoe we de duurzame transitie kunnen maken in Odisee**. Vertrekpunt daarbij is jouw rol als docent en je eigen onderwijspraktijk.

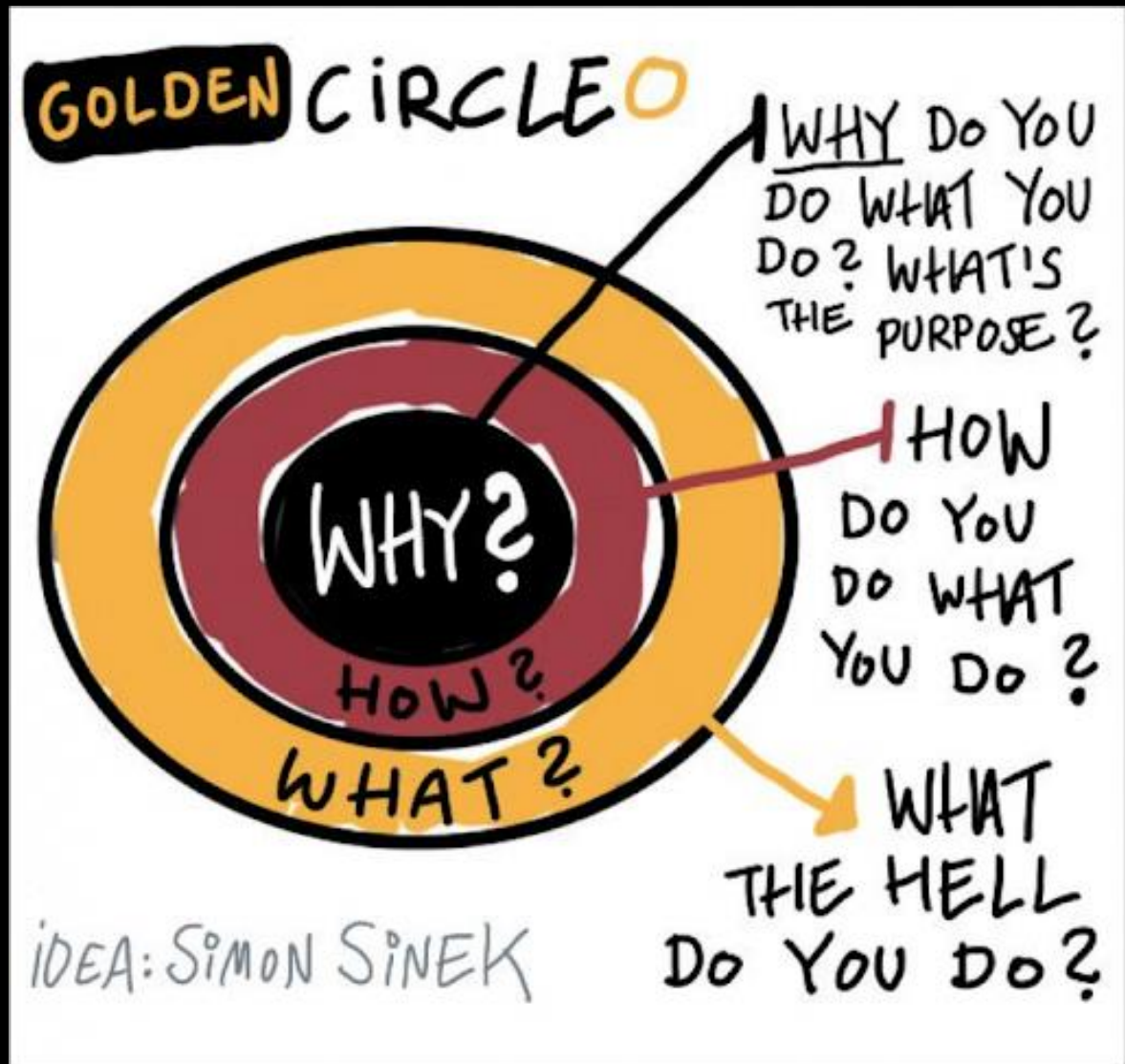
1. Ontmoeting met collega's en uitwisseling van goede praktijken.
2. Ontdek je hoe je studenten voorbereidt op de toekomst d.m.v. duurzaamheidscompetenties en SDG's
3. Krijg je de kans om na te denken over jouw eerste/volgende stap richting duurzaam hoger onderwijs.

Waarom ben je hier?

30 min.

1. Welke **individuele** noden m.b.t. **duurzaamheid** zie je nu en in de komende 5 jaar?
2. Welke noden m.b.t. duurzaamheid zie je in je **organisatie**, nu en in de komende 5 jaar?
3. Wat wil je delen m.b.t. huidige '**best practices**'

Duurzaam
Hoger
Onderwijs

Duurzaam Hoger Onderwijs

Why?

The second curve, Odisee 2027, Persoonlijke waarden

How?

Organisatieniveau: Toekomstscenario's volgens duurzaamheid - Odisee 1.0, 2.0, 3.0

Individuele niveau voor docenten: Duurzaamheidscompetenties, SDG's

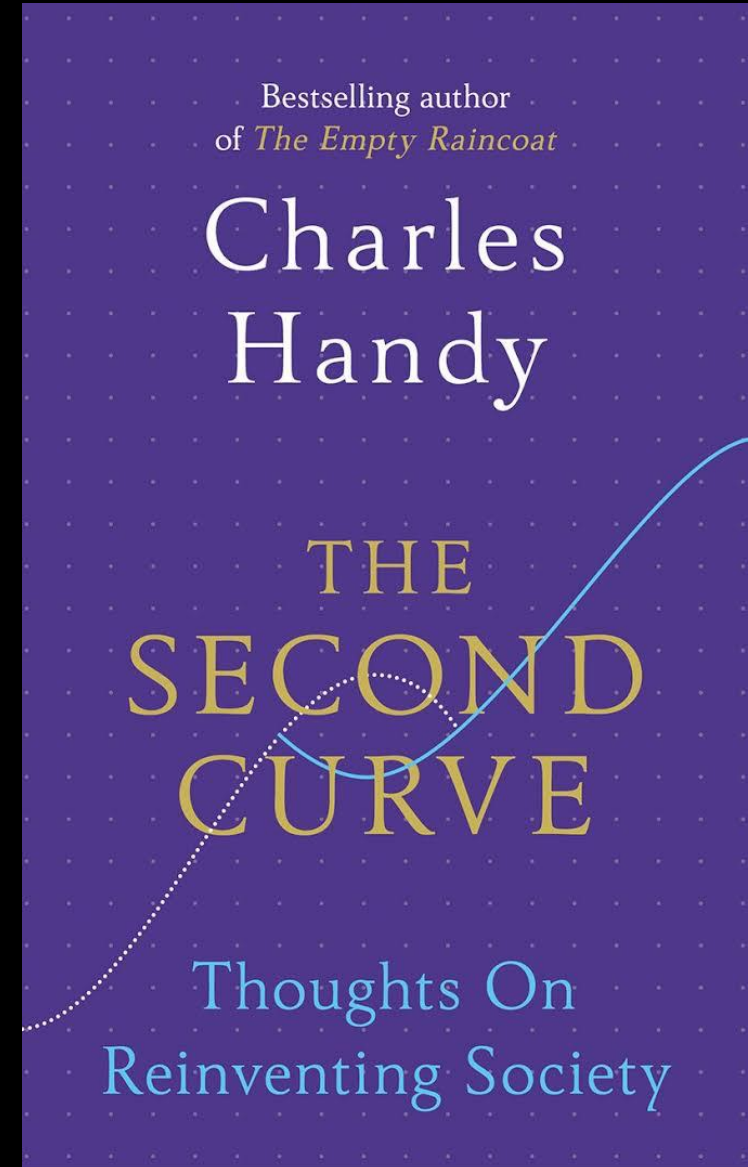
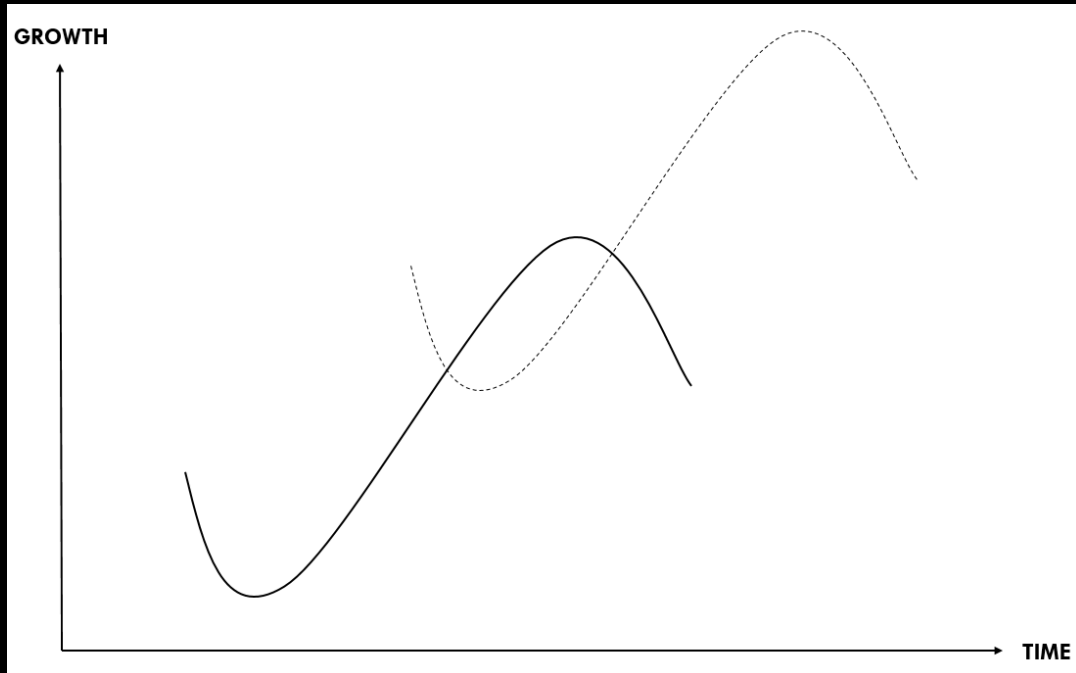
What?

WHY?

15 min.

Odisee 2027

Onderwijsdag

Waarom Odisee **co-creatief** gaat voor duurzaam, inclusief en wendbaar

D.I.W. = de ideale wereld 😊

Joris Rossie

10 januari 2020

Waarom duurzaam?

Omdat de klimaatverandering, de krimpende biodiversiteit en de toenemende maatschappelijke ongelijkheid belangrijke uitdagingen zijn.

Omdat het engagement van de onderwijssector in deze globale realiteit ertoe doet.

Duurzaam

Energie voor levenslang leren

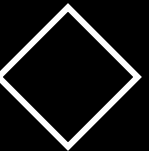
Duurzame campussen

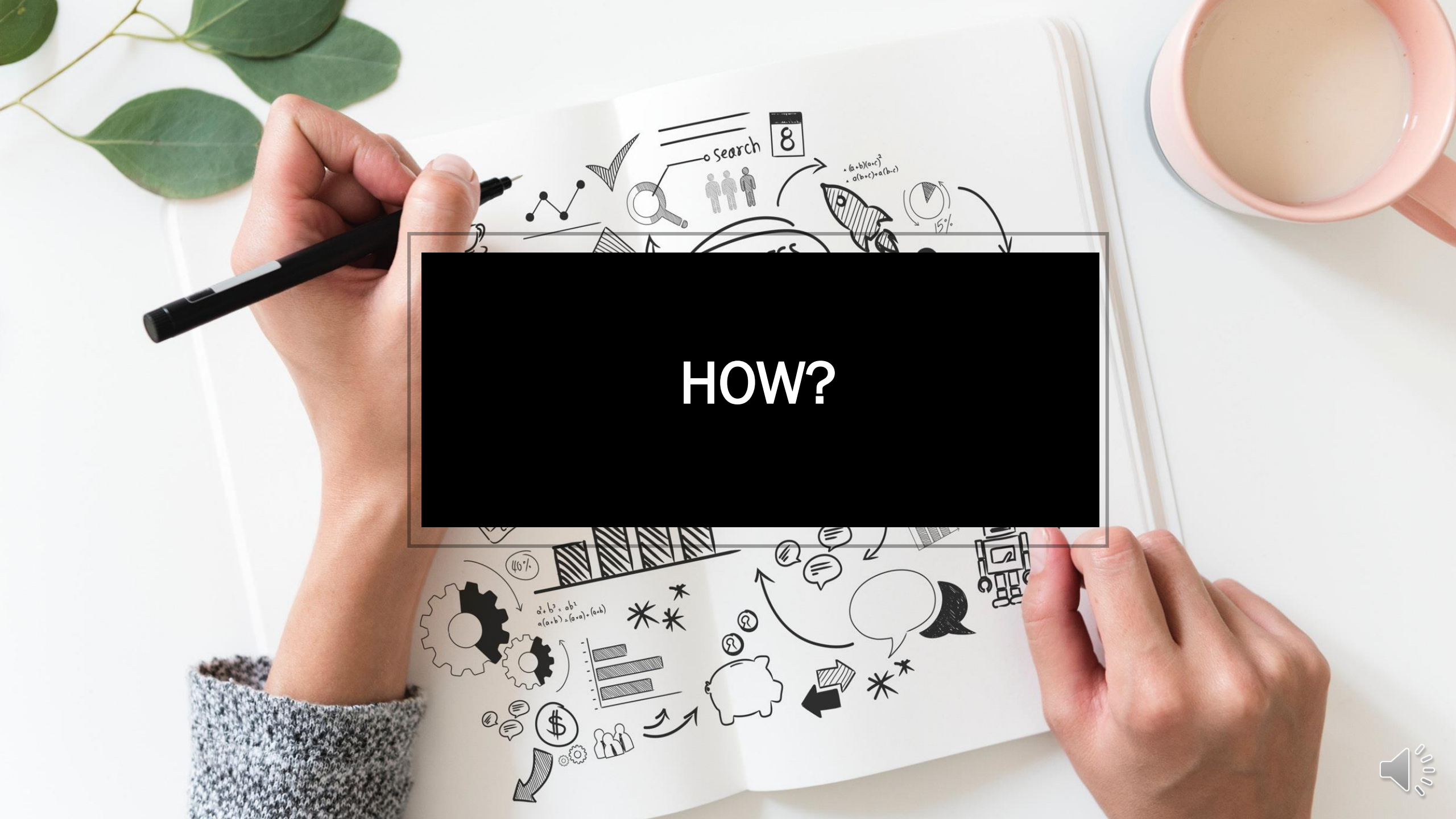

Persoonlijke waarden: *Waarom ben je hier?*

Duurzaamheid is voor interpretatie vatbaar en de invulling ervan wordt gekleurd door **voortschrijdend inzicht en pluralisme**. We dienen het concept wel enigszins af te bakenen om het debat te voeden en stellen hier een werkdefinitie voor: *'development that meets the needs of the present while safeguarding Earth's life-support system, on which the welfare of current and future generations depends'* (Griggs et al., 2013); (Nota Commissie DHO, 2019)

HOW?

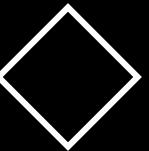

Organisationiveau

30 min.

Duurzaamheid 1.0

- Ad hoc beslissingen
- Duurzaamheid is een bekend concept in de organisatie, maar wordt slechts sporadisch toegepast
- "We doen verder zoals we bezig zijn ('Business as usual') en integreren duurzaamheid waar nodig."

Duurzaamheid 2.0

- Strategische beslissingen
- Duurzaamheid is een bekend concept en wordt toegepast in functie van de strategie van de organisatie
- "We integreren duurzaamheid, als het een strategisch belang dient."

Duurzaamheid 3.0

- Duurzame beslissingen
- Duurzaamheid behoort tot de kern van organisatie. Ze is richtinggevend voor alle geledingen in de organisatie
- "Duurzaamheid is de leidraad in onze organisatie, de basis voor alle beslissingen."

	Duurzame organisatie 1.0	Duurzame organisatie 2.0	Duurzame organisatie 3.0
Business model	Absorberend business model Weerstand tegen schokken	Adaptief business model Incrementele aanpassingen	Transformatief business model Transformationele antwoorden
Kracht van het business model	Absorptive capacity is the capacity to take intentional protective action and to cope with known shocks and stress.	Adaptive capacity is the capacity to make intentional incremental adjustments in anticipation of or in response to change, in ways that create more flexibility in the future.	Transformative capacity is the capacity to make intentional change to stop or reduce the causes of risk and vulnerability, poverty, and inequality, and ensure the more equitable sharing of risk so it is not unfairly borne.
Aanpak	• Reactieve aanpak/ ad hoc acties • Duurzaamheid is een bekend concept in de organisatie, maar wordt slechts sporadisch toegepast • "We doen verder zoals we bezig zijn ('Business as usual') en integreren duurzaamheid waar nodig."	• Strategisch-systemische aanpak • Strategische acties in het heden i.f.v. de toekomst • Duurzaamheid is een bekend concept en wordt toegepast in fuctie van de strategie van de organisatie. • "We integreren duurzaamheid, als het een strategisch belang dient."	• Holistisch-systemische aanpak • Acties in het heden i.f.v. systeemverandering • Duurzaamheid behoort tot de kern van de organisatie. Ze is richtinggevend voor alle geledingen in de organisatie. • "Duurzaamheid is de leidraad in onze organisatie, de basis voor alle beslissingen."
Definitie van duurzaamheid	• Natuurlijk en artificieel kapitaal zijn complementair • Houdt geen rekening met toekomstscenario's • Houdt geen rekening met een systemische aanpak	• In het heden zijn natuurlijk en artificieel kapitaal complementair; • evolutie naar ecosysteembenadering • Houdt een systemische benadering in	• Ecosysteembenadering • Natuurlijk kapitaal is cruciaal en essentiële voorwaarde voor artificieel kapitaal • Economisch model = donutmodel • Houdt rekening met toekomstscenario's: de toekomst is nu

Scenario 1:
Odisee 1.0

Scenario 2:
Odisee 2.0

Scenario 3:
Odisee 3.0

Scenario 1: Odisee 1.0

- Toestroom studenten door internationalisering, globalisering en migratie, leidt tot druk op de arbeidsmarkt
- Infrastructuur wordt uitgebreid, limieten worden opgevangen door digitalisering
- Duurzaamheid is een thema in onderzoek, omdat financierende instanties het vragen (reactief). We passen onderzoeksvoorstellen aan waar nodig.
- Hoger onderwijs zet de deuren open voor levenslang leren, maar curricula worden niet per se aangepast aan duurzaamheid
- Door managerialism ligt de nadruk op economische valorisatie en niet op maatschappelijke of ecologische impact
- Onderzoek is globaal en internationaal. Internationale samenwerking is een meerwaarde maar geen noodzakelijke voorwaarde voor duurzaamheidsvraagstukken
- Onderzoeksdata en onderzoeksresultaten worden niet automatisch gedeeld

Scenario 2: Odisee 2.0

- Gewenste duurzaamheidsuitkomsten worden omgezet in strategische plannen
- Duurzame transitie wordt noodzakelijk voor de instelling, niet omwille van overtuiging, maar omwille van strategische doelstellingen
- Infrastructuur wordt niet ongelimiteerd uitgebreid. Digitaal en afstandsonderwijs spelen een rol en uitbreiding van infrastructuur is ecologisch, toekomstgericht en flexibel
- De deuren staan open voor levenslang leren en duurzaamheid komt consequent aan bod in curricula
- Er wordt gezocht naar een balans tussen economische en ecologische doelen
- Internationale samenwerking wordt beoordeeld op zijn meerwaarde om strategische duurzaamheidsdoelstellingen te realiseren

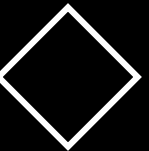
Scenario 3: Odisee 3.0

- De economische logica is ondergeschikt aan de maatschappelijke en ecologische logica
- Infrastructuur kan enkel uitgebreid worden als dit een duidelijk maatschappelijk of ecologisch nut dient. Bestaande infrastructuur wordt optimaal benut en ecologisch aangepast of vervangen. Zero waste en zero emission campussen zijn de norm
- Duurzaamheid maakt integraal deel uit van alle curricula
- Levenslang leren wordt cruciaal
- Minder managerialism, nadruk op maatschappelijke valorisatie en ecologische impact
- Onderzoek vindt globaal en internationaal plaats, want dat is de enige wijze om duurzaamheidsvraagstukken aan te pakken
- Open science en ethisch onderzoek worden de norm

Identificeer waar je organisatie zich bevindt

—

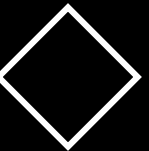

Individueel niveau

—

15 min.

Duurzaam hoger onderwijs (DHO) wordt vaak pragmatisch voorgesteld als een multidimensionaal concept, dat uit vier componenten bestaat:

- Het verduurzamen van **campusbeheer** (bvb. het verkleinen van de ecologische voetafdruk van een campus, personeelsbeleid)
- **Onderwijs:** leren en doceren voor duurzaamheid (bvb. duurzaamheid integreren in curricula)
- Onderzoek: duurzaamheid integreren in onderzoeksactiviteiten
- **Maatschappelijke dienstverlening** (bvb. samenwerken met andere maatschappelijke actoren)

Hoe? Vanuit jouw rol als docent

Studenten voorbereiden op een wereld in verandering - studenten als change agents voor een duurzame toekomst:

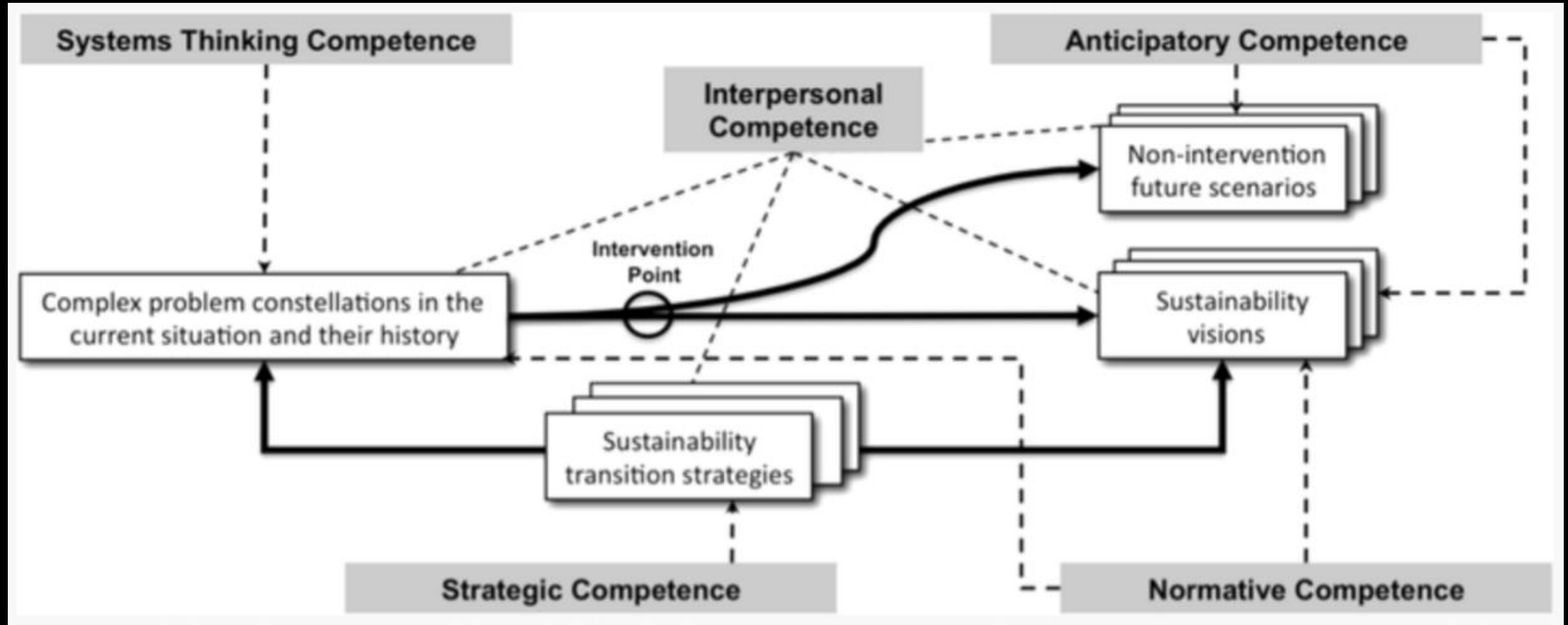
- Nood aan aandacht voor duurzaamheidscompetenties
- Nood aan een 'cocreatieve aanpak' in het leerproces

<https://www.lne.be/film-competenties-voor-duurzaamheid>

Bij cocreatie werken verschillende actoren, zoals studenten, docenten, onderzoekers, werkveldpartners samen rond een complex probleem en zoeken ze hier een nieuwe oplossing voor. Ze hebben daarbij allemaal invloed op het zoekproces en op het resultaat ervan.

[...] Samenwerking en cocreatie zijn voor ons, als co-hogeschool, cruciaal om onze strategie te realiseren – dit is immers een complexe uitdaging. Hierbij bouwen we voort op twee sterktes die we altijd al gehad hebben: De eerste sterkte is onze betrokkenheid en nabijheid bij onze studenten en onze partners. Doordat we hun eigenheden, sterktes en noden goed kennen, moet het ons lukken om hen nog sterker te betrekken bij ons onderwijs en ons onderzoek en om proactief op hun noden in te spelen. (Toespraak Joris Rossie, Onderwijsdag 2020)

Doel = studenten een kompas meegeven om maatschappelijke uitdagingen aan te pakken en te leren anticiperen

Key competencies in sustainability: a reference framework for academic program development

Arnim Wiek · Lauren Withycombe ·
Charles L. Redman

Tabel 1. Gevalideerde set van duurzaamheidscompetenties (gebaseerd op Ploum et al., 2017)

Competentie	Omschrijving
Strategisch management & Actie competentie	Het vermogen om collectief projecten te ontwerpen, en interventies, transitieën en strategieën voor duurzame ontwikkeling te implementeren, en het vermogen om zich actief te betrekken bij verantwoorde acties ter verbetering van de duurzaamheid van sociaal-ecologische systemen
Omarmen van diversiteit & Interdisciplinaire competentie	Het vermogen om relaties te structureren, problemen op te sporen en de legitimiteit van andere standpunten betreffende milieu-, sociale en/of economische aspecten in (bedrijfs) processen te herkennen
Systeemdenken	Het vermogen om alle relevante (sub)systemen over verschillende domeinen en disciplines te identificeren en analyseren, inclusief hun grenzen
Normatieve competentie	Het vermogen om waarden, principes en doelen inherent aan duurzame ontwikkeling te identificeren, toe te passen en verzoenen met interne en externe stakeholders, zonder om het even welke norm te omarmen, maar gebaseerd op het goede karakter van degene die betrokken is met de duurzaamheidskwesties
Anticipatorische competentie	Het vermogen om toekomstbeelden collectief te analyseren, evalueren en ontwikkelen, waarbij de impact van lokale en/of korte termijnbeslissingen op het vlak van milieu-, sociale en economische kwesties wordt beschouwd op een globale/kosmopolitische schaal en op lange termijn
Interpersoonlijke competentie	Het vermogen om samenwerking en participatieve duurzaamheidsactiviteiten en onderzoek te motiveren en faciliteren.

Zowel studenten als niet-academische experts leren nieuwe manieren om de duurzaamheidsvraagstukken aan te pakken dankzij de **interactie met anderen en andere visies** op hoe de samenleving moet veranderen in functie van een duurzame toekomst.

Scholen zouden een blijvend engagement moeten tonen om de **belangen van burgers en de samenleving** als geheel boven de belangen van bedrijven, politieke partijen en zelfs naties te plaatsen.

Scholen zouden zich moeten verdiepen in reële problemen en zouden deze '**real world problems**' moeten introduceren in het curriculum.

Studenten moeten getriggerd worden om hun **argumenten en statements te ondersteunen** met relevante bronnen en empirisch bewijs.

How?

Learner centred/ self-regulative
Learning through discovery and research
Collaboration and interaction (also with and from outsiders)
Praxis/action-oriented
Real issues/needs of society oriented

In Odisee realiseren we onderwijs aan de hand van volgende vier ontwerpprincipes:

De lerende is aan
zet. Eigenaarschap
over eigen
competentie-
ontwikkeling

Evaluëren om
te leren

Actief leren
in authentieke
en cocreatieve
contexten

Lean en wendbaar onderwijs en dienstverlening

Tabel 2. Invloed van EDO op het curriculum (gebaseerd op Lambrechts *et al.*, 2009; Sterling, 2004a; Waas *et al.*, 2012)

'Traditionele' aanpak		Aanpak in EDO
Vaste kennis	↔	Voorlopige kennis
Kennisverwerving	↔	Competentie-ontwikkelend
Docent centraal	↔	Student centraal
Doceren en instructie	↔	Participatief leren
Transmissie van kennis	↔	Ontdekking en ervaring
Passief leren	↔	Actief en reflectief leren
Reproductief leren	↔	Kritisch en onderzoekend leren
Individueel leren	↔	Collaboratief leren
Monodisciplinair	↔	Transdisciplinair

Tabel 3. Uitwerking van EDO (gebaseerd op Tilbury & Cooke, 2005)

'Traditionele' aanpak	Aanpak in EDO
Kennis over problemen overdragen	Begrijpen van de oorzaken van en verbanden tussen problemen
Lesgeven over waarden en attitudes	Aanmoedigen van waardenclarificatie
Mensen zien als het probleem	Mensen zien als "change agents"
Ad hoc, geïsoleerde acties	Leren te veranderen
Focus op individuele en persoonlijke verandering	Focus op structurele en institutionele verandering
Integratie	Innovatie
Probleem-oplossende benadering	Constructieve benadering van alternatieve toekomst
Boodschappen overbrengen	Creëren van opportuniteiten voor reflectie, onderhandeling en participatie

How?

WHAT?

Hoe zou jij kunnen bijdragen aan Odisee als duurzame hogeschool?

15 min.

1. Wat zal je onthouden uit deze werkgroepvergadering?
Wat neem je mee voor jezelf?
2. Wat zou jij kunnen doen, vanuit jouw rol, om bij te dragen aan een duurzame hogeschool?
Formuleer een **concrete** en op korte termijn **realiseerbare actie**.

What is next?

Volgende werkgroepvergadering

Dinsdag 30 juni 2020

Vlaanderen

LNE.BE

CONTACTEER ONS ?

DEPARTEMENT OMGEVING

ZOEKEN

Omgevingsvergunning
en VLAREM

Erkenningen

Milieueffect-
rapportage

Milieuvorming en -
educatie

Beleid en
regelgeving

Meer thema's

[Home](#) > [Milieuvorming en -educatie](#) > Ecocampus

Ecocampus

Duurzaam hoger onderwijs

Over ecocampus

- [Over ecocampus](#)

English

Nieuwsflits ecocampus

<https://omgeving.vlaanderen.be/aanbod-duurzaam-hoger-onderwijs>

